



KOHTUMÄÄRUS

Kohus	Tallinna Ringkonnakohtus
Kohtukoosseis	Eesistuja Monika Laatsit, liikmed Oliver Kask ja Virgo Saarmets
Määruse tegemise aeg ja koht	17.05.2018, Tallinn
Haldusasja number	3-18-551
Haldusasi	MTÜ Eesti Geograafia Selts kaebus Rahandusministeeriumi 13.02.2018 käskkirjade nr 1.1-4/40 ja nr 1.1-4/41 ning 14.02.2018 käskkirja nr 1.1-4/43 tühistamiseks
Menetlusosalised	Kaebaja – MTÜ Eesti Geograafia Selts, volitatud esindajad vandeadvokaat Piret Blankin ja vandeadvokaadi abi Edgar-Kaj Velbri Eeldatav vastustaja – Rahandusministeerium, volitatud esindajad vandeadvokaat Martin Triipan ja vandeadvokaadi abi Kaisa Laidvee
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Halduskohtu 26.03.2018 määrus
Menetluse alus ringkonnakohtus	MTÜ Eesti Geograafia Selts määruskaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- 1. Rahuldada MTÜ Eesti Geograafia Selts määruskaebus.**
- 2. Tühistada Tallinna Halduskohtu 26.03.2018 määruse resolutsiooni p 1 haldusasjas nr 3-18-551 ning saata asi menetlusse võtmise otsustamiseks Tallinna Halduskohtule.**
- 3. Tagastada MTÜ Eesti Geograafia Selts määruskaebuselt haldusasjas nr 3-18-551 tasutud riigilõiv 15 (viisteist) eurot ja kanda see Advokaadibüroo Derling OÜ (registrikood 14024560) arveldusarvele nr EE322200221063937025 Swedbank AS-s.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Määruse peale võib esitada määruskaebuse Riigikohtule 15 päeva jooksul määruse kättetoimetamisest arvates (HKMS § 121 lg 4, § 235 lg-d 1 ja 3).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

- 1. Riigihalduse minister** kehtestas **13.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/40** Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ (I kd, tl 211–215p), **13.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/41** Harju maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ (I kd, tl 216–226p) ja **14.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/43**

Rapla maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ (I kd, tl 227–232).

2. MTÜ Eesti Geograafia Selts esitas 16.03.2018 Tallinna Halduskohtule **kaebuse** Rahandusministeeriumi 13.02.2018 käskkirjade nr 1.1-4/40 ja 1.1-4/41 ning 14.02.2018 käskkirja nr 1.1-4/43 tühistamiseks.

Kaebuse kohaselt ei ole planeeringute koostamisel arvestatud tegelikke asjaolusid, raudtee trassi valikul ei ole piisavalt analüüsitud olemasoleva raudtee trassikoridori kasutamise võimalusi ning trassikoridori valiku maakonnaplaneeringute keskkonnamõju strateegiline hindamine ei ole piisav. Kaebaja huvi kaebuse esitamisel on suunatud Rail Baltic raudtee rajamisele parimal viisil, arvestades loodus- ja sotsiaalse keskkonna alaseid eesmärke, mis tulenevad avalikust huvist.

MTÜ Eesti Geograafia Selts esitas koos kaebusega kohtule esialgse õiguskaitse taotluse vaidlustatud käskkirjade kehtivuse peatamiseks kuni asjas tehtava lõpplahendi jõustumiseni.

3. Rahandusministeerium leidis 26.03.2018 seisukohas, et kaebajal puudub kaebeõigus planeerimisseaduse (PlanS) v.r § 26 lg 1 ja keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 30 lg 2 alusel. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse (EhSRS) § 1 lg 1 näeb ette, et enne selle seaduse jõustumist algatatud planeeringud menetletakse lõpuni, lähtudes seni kehtinud PlanS-s sätestatud nõuetest. Juba kehtestatud planeeringu vaidlustamisel tuleb lähtuda uuest seadusest ehk kehtivast PlanS-st. Vaidlustatava akti seos keskkonnaga peab olema otsene. Pelgalt vaidlustatud maakonnaplaneeringute kehtestamine ei too veel endaga kaasa õigusvastaseid keskkonnanäringuid. Keskkonnaorganisatsiooni kaebeõiguse sisuks ei saa olla üldine õiguslik järelevalve halduse tegevuse õiguspärasuse üle või kaebuse esitamine teiste isikute kaitseks.

4. Tallinna Halduskohus tagastas **26.03.2018 määrusega** halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 121 lg 2 p 1 alusel kaebuse läbivaatamatult (resolutsiooni p 1) ja jättis esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata (resolutsiooni p 2).

Kaebajal puudub alates 01.07.2015 kehtiva PlanS alusel populaarkaebuse esitamise õigus. Erinevalt näiteks riigi eriplaneeringu, üldplaneeringu, kohaliku omavalitsusüksuse eriplaneeringu ja detailplaneeringu vaidlustamisest (vrd PlanS §-d 54, 94, 123 ja 141), ei ole PlanS-s enam ette nähtud võimalust maakonnaplaneeringute vaidlustamiseks nn populaarkaebuse esitamiseks. Seda seisukohta on toetanud ka Tallinna Ringkonnakohus 29.08.2016 määruses nr 3-16-1472. Kaebeõiguse tuvastamisel ei saa lähtuda enne 01.07.2015 kehtinud PlanS regulatsioonist. EhSRS § 1 kohaselt menetletakse enne selle seaduse jõustumist algatatud planeeringud lõpuni, lähtudes seni kehtinud PlanS-s sätestatud nõuetest. Eeltoodu tähendab seda, et haldusmenetlus viiakse lõpuni PlanS vana redaktsiooni alusel, kuid see ei hõlma võimalikku kohtumenetlust ega kohaldu kaebeõigusele.

Kaebajal puudub kaebeõigus ka KeÜS § 30 lg 2 alusel. Kaebaja ei ole valitsusväline keskkonnaorganisatsioon KeÜS § 31 mõistes, kes saaks esitada kohtule kaebuse seoses keskkonnakaitseliste eesmärkidega. MTÜ Eesti Geograafia Selts põhikirja p-st 1.4 tuleneb, et kaebaja põhikirjaline tegevus on seotud geograafiateaduse ja geograafiahariduse arendamise ja rakendamise, mitte aga keskkonnakaitselise või selle edendamise. Seega ei ole vaidlustatud haldusaktid seotud kaebaja keskkonnakaitseliste eesmärkidega või senise keskkonnakaitselise tegevusvaldkonnaga KeÜS § 30 lg 2 tähenduses.

Kaebuse tagastamise tõttu tuleb esialgse õiguskaitse taotlus jätta rahuldamata.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD RINGKONNAKOHTUS

5. MTÜ Eesti Geograafia Selts palub 10.04.2018 **määruskaebuses** tühistada Tallinna Halduskohtu 26.03.2018 määruse resolutsiooni p 1 ja võtta kaebus menetlusse.

Kaebaja on valitsusväline keskkonnaorganisatsioon KeÜS § 31 lg 1 p 1 mõttes ning tal on kaebeõigus KeÜS § 30 lg 2 alusel. Kaebaja praegu kehtiva ja ka varasema põhikirja kohaselt aitab kaebaja kaasa keskkonnakaitse arendamisele ja populariseerimisele. Seega on kaebaja põhitegevuseks ja eesmärgiks keskkonnakaitse, sh konkreetsete keskkonnaelementide kaitse ning looduse ja loodusliku kultuuripärandi uurimine ja tutvustamine. Seda tehakse geograafia-alase hariduse arendamise ja geograafia-alaste teadmiste ja jätkusuutlikkuse ideede üldise populariseerimise kaudu. KeÜS § 31 lg 2 kohaselt peetakse keskkonnakaitseks ka keskkonnaelementide kaitset inimese tervise ja heaolu tagamise eesmärgil, samuti looduse ja loodusliku kultuuripärandi uurimist ja tutvustamist. Kaebaja on pöördunud kohtusse, kuna leiab, et looduskeskkond ja jätkusuutlik areng on ohus, sest planeerimismenetluses ei ole arvestatud oluliste uuringutega ning on jäetud läbi viimata täiendavad, otsustavat tähtsust omavad uuringud.

Kaebajal on ka populaarkaebuse esitamise õigus. EhSRS § 1 lg 1 kohaselt menetletakse enne PlanS jõustumist algatatud planeeringud lõpuni, lähtudes PlanS v.r nõuetest. Seega tuleb ka kaebaja kaebeõigust sisustada PlanS v.r § 26 lg 1 alusel. Seda seisukohta on toetanud Tallinna Ringkonnakohus haldusajal nr 3-16-1472 (otsuse p 12). Vaidlustatud planeeringute puhul ei koostata järgmist, madalama tasandi planeeringut, vaid planeeringute kehtestamisele järgneb koheselt projekteerimine. Tegemist ei ole pelgalt strateegiliste dokumentidega, nagu selleks on maakonnaplaneering kehtiva PlanS tähenduses. Vaidlustatud planeeringud on maakasutus- ja ehitustingimuste seadmise aluseks ning selliste planeeringute vaidlustamiseks on analoogselt nähtud ette populaarkaebeõigus PlanS §-des 54 (riigi eriplaneering), 94 (üldplaneering), 123 (kohaliku omavalitsuse eriplaneering) ja 141 (detailplaneering). Seega tuleneb PlanS eesmärgipärasest tõlgendusest, et ka maakonnaplaneeringut on õigus vaidlustada populaarkaebusega. Alternatiivselt tuleb vaidlustatud maakonnaplaneeringuid käsitada EhSRS § 13 lg 2 ls 1 alusel riigi eriplaneeringutena, mille vaidlustamine populaarkaebusega on PlanS § 54 kohaselt lubatud.

Kaebaja palub vastustajalt välja mõista menetluskulud 2505 eurot (ringkonnakohtus kantud õigusteenuse kulud 2475 eurot ja kaebuse esitamisel tasutud riigilõiv 30 eurot).

6. Rahandusministeerium palub 20.04.2018 **vastuses** jätta määruskaebus rahuldamata.

Kaebaja ei ole keskkonnaorganisatsioon KeÜS § 31 lg 1 tähenduses. Kaebaja põhikirjast nähtuvalt on kaebaja eesmärgid seotud geograafiateaduse arendamise ja geograafiahariduse toetamisega ning tema eesmärgiks ei ole keskkonnakaitse ja seda toetavad tegevused. Kaebaja senisest tegevusest ei nähtu, et tema fookuses oleksid olnud keskkonnakaitse tegevused.

Kaebajal puudub maakonnaplaneeringute vaidlustamiseks populaarkaebuse esitamise õigus. Kaebeõiguse olemasolu tuleb määratleda kaebuse esitamise aja järgi (HKMS § 1 lg 4). Kaebuse esitamise ajal ei sisaldunud PlanS-s sätet, mis näeks sõnaselgelt ette maakonnaplaneeringu suhtes populaarkaebuse esitamise õiguse. Seega tuleb HKMS § 44 lg-s 2 sätestatud piirangut arvestades lähtuda kaebeõiguse osas esmajoonel HKMS § 44 lg-st 1, mille kohaselt võib isik pöörduda halduskohtusse üksnes oma õiguste kaitseks. Sarnaseid seisukohti populaarkaebuse esitamise õiguse osas on halduskohus väljendanud haldusajades nr 3-18-530, 3-15-2320 ja 3-15-2322. Ka nendes kohtuasjades käsitletud maakonnaplaneeringute kohta on erisätted, mille kohaselt ei ole ehitiste ehitamiseks enam täiendavalt vajalik kehtiva PlanS kohaste planeeringute kehtestamine (EhSRS § 14 lg 1).

Kaabeõiguse määratlemiseks peaks sisustama konkreetse avaliku huvi, mida on kaebaja arvates õigusvastaselt kahjustatud ja mille osas oleks kaabeõiguse olemasolul võimalik kaebust läbi vaadata. Kaebusest see ei selgu. Näiteks ei ole võimalikud planeeringuotsuste otstarbekuse küsimused õiguslikus mõttes seotud avaliku huvi kaitsega ega saa olla kaabeõigusega hõlmatud. Kaebust saab läbi vaadata ainult nende väidete ulatuses, milles kaebajal on kaabeõigus. Populaarkaebus ei saa kujuneda planeerimisotsuse otstarbekuse kontrolliks. Kaebus sisaldab argumente, mis ei puuduta avalikke huve (nt seoses Tootsi jaamahoonega). Samuti sisaldab kaebus väiteid planeeringute mõjupiirkonda jäävate kohalike omavalitsuste huvide rikkumise kohta. Populaarkaebuse esitamine kellegi teise huvides ei ole lubatud. Kaabeõiguse olemasolul saavad olla lubatud vaid avalike huvide kaitseks esitatud ja otsuste õiguslike eeldustega seotud argumendid.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

7. Kaebaja on vaidlustanud Pärnu, Harju ja Rapla maakonnaplaneeringud Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramiseks. Kaebuses on välja toodud kaebaja huvi, milleks on Rail Baltic raudtee rajamine parimal viisil, arvestades loodus- ja sotsiaalse keskkonna alaseid eesmärke, mis tulenevad avalikust huvist (I kd, tl 7). Halduskohus tagastas kaebuse HKMS § 121 lg 2 p 1 alusel, leides, et kaebajal puudub ilmselgelt kaabeõigus. Kaebaja on seisukohal, et tal on asjas kaabeõigus nii HKMS § 44 lg 1 ja KeÜS § 30 lg 2 alusel keskkonnaorganisatsioonina kui ka populaarkaebuse esitamise õigus PlanS alusel.

I

8. Esmalt vaidlevad pooled selle üle, kas kaebaja näol on tegemist keskkonnaorganisatsiooniga KeÜS § 31 tähenduses. Juhul, kui kaebaja on keskkonnaorganisatsioon KeÜS § 31 ning keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (Århusi konventsioon) art 2 lg 5 mõttes ning vaidlustatud haldusaktid on kaebaja põhitegevusega seotud, saab jaatada kaebajal kaabeõiguse olemasolu KeÜS § 30 lg 2 ja Århusi konventsiooni art 9 lg 2 alusel. KeÜS § 30 lg-st 2 tulenevalt eeldatakse keskkonnakaitset edendavate valitsusväliste organisatsiooni õiguste rikkumist ja põhjendatud huvi, kui vaidlustatud haldusakt või toiming on seotud organisatsiooni keskkonnakaitsete eesmärkide või senise keskkonnakaitsete tegevusvaldkonnaga. Konventsioonis sätestatud tunnustele vastava keskkonnaorganisatsiooni kaabeõigust on tunnustanud ka Euroopa Kohus (vt nt Euroopa Kohtu 08.11.2016 otsus asjas nr C-243/15, p 55).

9. KeÜS kohaselt on keskkonnaorganisatsiooni tunnusteks valitsusvälistus, tegutsemine teatud vormis ning keskkonnakaitse edendamine. KeÜS § 31 lg 1 p-st 1 tulenevalt kvalifitseerub mittetulundusühing keskkonnaorganisatsiooniks, kui selle põhikirjaline eesmärk on keskkonnakaitse ning ta edendab seda oma tegevusega. Keskkonnakaitse edendamine võib seisneda looduskaitsetes, vee, õhu, maastiku jms keskkonnamelementide kaitsetes inimese tervise ja heaolu tagamise eesmärgil, samuti looduse ja loodusliku kultuuripärandi uurimises ja tutvustamises (H. Veinla, E. Lopman, K. Relve, M. Triipan. Keskkonnaõigus. Juura, 2016, lk 200; vt ka KeÜS § 31 lg 2). MTÜ Eesti Geograafia Selts eesmärgid on määratletud tema põhikirja (II kd, tl 20–23) p-s 1.4. Selle punkti kohaselt on MTÜ Eesti Geograafia Selts liikmete ühisteks eesmärkideks aidata kaasa geograafiateaduse arendamisele ja uurimistulemuste rakendamisele Eestis, toetada geograafiahariduse andmist Eesti haridussüsteemi kõikides astmetes, populariseerida geograafia-alaseid teadmisi ja jätkusuutlikkuse ideid, luua sidemeid ning teha koostööd sarnaste eesmärkidega teadusseltside ja -asutustega Eestis ja välismaal. MTÜ Eesti Geograafia Selts kodulehelt nähtub, et selts on tegutsenud alates 1955. a-st ning

selle põhisuundadeks on kujunenud geograafia-alane teadustöö; teaduslike ja populaarteaduslike trükiste publitseerimine; konverentside, nõupidamiste, seminaride jm teadusürituste korraldamine ning geograafiateadmiste levitamine. Eesti keele seletav sõnaraamat annab geograafia mõistele järgmised seletused: „1. teadus, mis uurib Maa pinda ning looduslikke tingimusi, samuti tootmise paigutust ja iseärasusi eri maades ja piirkondades; 2. maa-alaline paiknevus, jaotumus, levik“. Seega saab MTÜ-d Eesti Geograafia Selts pidada mittetulundusühinguks, mis tegeleb geograafia-alase teadustöö läbiviimise käigus looduse uurimisega, milline tegevus on KeÜS § 31 lg 2 kohaselt hõlmatud keskkonnakaitse edendamise mõistega. Seetõttu leiab ringkonnakohus, et ka MTÜ-d Eesti Geograafia Selts saab pidada keskkonnakaitset edendavaks organisatsiooniks KeÜS § 31 lg 1 tähenduses.

10. MTÜ-l Eesti Geograafia Selts kaebeõiguse jaatamiseks KeÜS § 30 lg 2 alusel peab olema täidetud teinegi eeldus, s.o vaidlustatud haldusakti seotus organisatsiooni keskkonnakaitsete eesmärkide või senise keskkonnakaitsete tegevusvaldkonnaga. Ringkonnakohtu hinnangul ei saa seda seotust välistada. Kaebaja on vaidlustanud Pärnu, Harju ja Rapla maakonnaplaneeringud Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramiseks, leides, et ohus on looduskeskkond ja jätkusuutlik areng, sest planeerimismenetluses on jäetud arvestamata oluliste olemasolevate uuringutega ning läbi on jäetud viimata täiendavad, määravat tähtsust omavad uuringud. Kaebuse lisadest nähtuvalt on kaebaja juba enne kohtusse pöördumist avaldanud koos MTÜ-ga Eesti Looduskaitse Selts erinevatele ametiasutustele korduvalt vastuväiteid Rail Baltic raudtee trassi rajamise kavatsustele. Arvestades, et seltsi põhikirja kohaselt on selle üheks tegevusvaldkonnaks keskkonnakaitse arendamisele kaasa aitamine (põhikirja p 2.8) ning üheks eesmärgiks geograafiateaduse uurimistulemuste rakendamisele kaasa aitamine (põhikirja p 1.4), ei saa raudtee trassi asukoha valiku osas kaasa rääkimist pidada kaebaja eesmärkide või tegevusvaldkonnaga mitteseotuks. Århusi konventsiooni art 2 lg 5 kohaselt tuleb keskkonnakaitset edendavaid valitsusväliseid organisatsioone käsitada asjast huvitatud üldsusena. Seetõttu ei saa välistada kaebaja kaebeõigust otsustele, mille kehtestamisel pole tema hinnangul arvestatud geograafia-alaseid põhimõtteid, sh looduskeskkonna jätkusuutlikkuse põhimõtet.

II

11. Ringkonnakohus ei nõustu halduskohtu seisukohtadega ka osas, milles kohus leidis, et kaebajal puudub ilmselgelt kaebeõigus populaarkaebuse esitamiseks. Halduskohus on iseenesest õigesti leidnud, et olukorras, kus maakonnaplaneering algatati PlanS v.r alusel, kuid menetlus viidi lõpuni PlanS kehtivuse ajal, ei saa võimaliku kohtumenetluse ja kaebeõiguse osas juhinduda PlanS v.r regulatsioonist. Kaebeõigusele tuleb reeglina anda hinnang kaebuse esitamise hetke seisuga (vt Riigikohtu 16.11.2011 otsus nr 3-3-1-65-11, p 15; 14.02.2011 otsus nr 3-3-1-76-10, p-d 16 ja 17; 28.05.2014 otsus nr 3-3-1-8-14, p 12). EhSRS § 1 lg 1 kohaselt menetletakse enne EhSRS jõustumist (s.o kuni 30.06.2015) algatatud planeeringud lõpuni, lähtudes seni kehtinud PlanS nõuetest. Kuna PlanS ei määratle praegu kehtivas ega varem kehtinud redaktsioonis selgelt planeerimismenetluse lõppemist, siis on PlanS § 1 lg-st 3 ja PlanS v.r § 1 lg-st 6 tulenevalt asjakohane juhinduda haldusmenetluse seaduse (HMS) § 43 lg 1 p-st 1, mille kohaselt lõpeb haldusakti andmise menetlus haldusakti teatavakstegemisega. Seega tuleb planeerimismenetluse lõpuks lugeda planeeringu kehtestamise otsuse teatavakstegemine ning puudub alus väita, et EhSRS § 1 lg 1 hõlmaks ka kehtestatud planeeringu vaidlustamise, mistõttu tuleks selles osas lähtuda kehtivast PlanS-st. Eeltoodule viitavad ka EhSRS eelnõu (Riigikogu XII koosseisu 572 SE) seletuskirjas § 1 kohta antud selgitused (vt Tallinna Ringkonnakohtu 27.04.2018 määrus nr 3-18-529, p 9).

12. Samas on Tallinna Ringkonnakohus 27.04.2018 määruses nr 3-18-529 (p 9) möönnud, et EhSRS § 1 lg 1 alusel lõpuni menetletava maakonnaplaneeringu avalikes huvides vaidlustamise

võimaluse piiramine on pigem tahtmatu lünk õiguses ja mitte seadusandja teadlik valik. Seda toetab asjaolu, et PlanS eelnõu (Riigikogu XII koosseisu 571 SE) seletuskirjast nähtuvalt on soovitud iseenesest säilitada populaarkaebuse esitamise võimalus nende planeeringute osas, mis on maakasutus- ja ehitustingimuste seadmise aluseks (mh riigi eriplaneering). Avalikes huvides kaebuse esitamise õiguse säilitamist ei peetud vajalikuks neil juhtudel, kus planeeringu näol on tegemist üksnes riigi, maakonna või regiooni huve väljendava dokumendiga (s.o üleriigiline planeering ja maakonnaplaneering). PlanS v.r § 29¹ lg 1 p 2, lg 2 ja lg 6 nägid ette, et raudtee kui joonehitise trassi koridori asukoht määratakse maakonnaplaneeringuga ning sellisel juhul toimub joonehitise projekti koostamine kehtestatud maakonnaplaneeringu alusel. Eeltoodut võimaldab ka EhSRS § 13 lg 3. Seega toimub raudtee ehitustingimuste seadmine vaidlusaluste maakonnaplaneeringute alusel. Kehtiva PlanS § 27 lg-te 1, 2, 9 ja 10 järgi tuleks sarnase raudtee rajamiseks (sh selle sobivaima asukoha leidmiseks) koostada maakonnaplaneeringute asemel riigi eriplaneering, mis oleks samuti raudtee ehitusprojekti koostamise aluseks, ning mille kehtestamise otsuse peale oleks PlanS §-st 54 tulenevalt igapäev õigus pöörduda halduskohtusse muu hulgas avalikes huvides. EhSRS § 13 lg 2 kohaselt käsitatakse mitut kohalikku omavalitsust läbiva joonehitise trassi asukohavaliku planeeringut riigi eriplaneeringuna PlanS tähenduses (vt ka 572 SE seletuskirja eelnõu § 13 kohta). Kuigi EhSRS § 13 lg 2 puudutab esmajoones varem kehtestatud planeeringute edasise kehtivuse küsimust, laieneb see iseenesest ka nende joonehitise trassi asukohavaliku planeeringutele, mis menetletakse EhSRS § 1 lg 1 alusel lõpuni kuni 30.06.2015 kehtinud PlanS järgi (vt Tallinna Ringkonnakohtu 27.04.2018 määrus nr 3-18-529, p 9).

13. Ringkonnakohus leiab, et eeltoodud arvestades tuleks EhSRS § 13 lg 2 ja PlanS § 54 koostoimes pigem tunnustada avalikes huvides kaebuse esitamise õigust. Vaidlustatud riigihalduse ministri 13.02.2018 käskkirja nr 1.1-4/40 p-st 5, 13.02.2018 käskkirja nr 1.1-4/41 p-st 5 ja 14.02.2018 käskkirja nr 1.1-4/43 p-st 5 tuleneb üheselt, et kehtestatud Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringud on joonehitise trassi asukohavaliku planeeringud PlanS v.r § 29¹ tähenduses. Sellele, et vastustaja on maakonnaplaneeringute vaidlustamise võimalust ka ise samamoodi sisustanud, viitab käskkirjades sisalduv vaidlustamisviide („Käskkirja vaidlustamiseks on igal isikul, kes leiab, et korraldus on vastuolus seaduse või muu õigusaktiga või korraldusega on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, õigus 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal isik sai teada või pidi teada saada planeeringu kehtestamisest, esitada kaebus Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.“).

14. Kuigi HKMS § 44 lg 2 eeldab populaarkaebuse esitamise õiguse seaduses selgelt sätestamist (vt Riigikohtu 10.04.2001 määrus nr 3-3-1-16-01, p 5), ei saa ülalviidatud sätete koosmõjus tõlgendamise tulemusel pidada kaebeõiguse puudumist praeguses asjas ilmselgeks HKMS § 121 lg 2 p 1 tähenduses. Nimetatud sätte puhul on tegemist diskretsioonilise alusega, mis võimaldab kaebuse tagastada üksnes juhul, kui kohtu arvates on kaebeõiguse puudumine selge ilma kahtlusteta. Kui kaebeõiguse puudumine ei ole ilmselge, tuleb kaebeõigust kontrollida otsuse tegemisel ning kaebeõiguse puudumisel jätta kaebus rahuldamata (nt Riigikohtu 04.10.2017 määrus nr 3-17-505, p 8; 08.06.2016 määrus nr 3-3-1-12-16, p 8; 25.11.2015 määrus nr 3-3-1-52-15, p 10). Õigusliku olukorra keerukuse või ebaselguse korral tuleks eelistada kaebuse menetluse võtmist ja asja sisulist läbivaatamist (nt Riigikohtu 11.10.2012 määrus nr 3-3-1-35-12, p 12).

III

15. Kõike eeltoodud arvestades ei saa kaebajal praeguses asjas kaebeõiguse puudumist pidada ilmselgeks ning eelistada tuleb kaebuse menetluse võtmist ja kaebeõigusele asja sisulise läbivaatamise käigus täiendava hinnangu andmist.

16. Ringkonnakohus märgib veel, et KeÜS § 30 lg 2 alusel kaebuse esitamisel ja populaarkaebuse esitamisel on tegemist erinevate kaebeõiguse allikatega – esimesel juhul on kaebus esitatud seoses kaebaja keskkonnakaitseliste eesmärkide kaitse vajadusega, teisel juhul aga seoses avaliku huvi kaitse vajadusega vastuolu tõttu seaduse või muu õigusaktiga. Seetõttu on iseenesest põhjendatud vastustaja seisukohad sellest, et erinevatele kaebeõiguse allikatele vastavad kaebuse osad peaksid olema selgelt piiritletud ja eristatavad (vt ka Riigikohtu 19.03.2012 määrus nr 3-3-1-87-11, p 13; 10.11.2009 otsus nr 3-3-1-84-08, p 10). Kuna praeguse määruskaebuse menetluse esemeks on üksnes kaebuse tagastamise õiguspärasus, ei pea ringkonnakohus põhjendatuks hakata hindama, kas kaebeõiguse puudumise tõttu tuleks jätta mõni kaebuse väide tähelepanuta. Need küsimused tuleb lahendada asja sisulise läbivaatamise käigus. Küll aga märgib ringkonnakohus, et ei KeÜS § 30 lg-st 2 ega PlanS-st ei tulene kaebajale õigust esitada kaebust kolmanda isiku, nt mõne kohaliku omavalitsuse õiguste kaitseks.

17. Kaebaja ei ole määruskaebuses vaidlustanud Tallinna Halduskohtu 26.03.2018 määruse resolutsiooni p-i 2, millega halduskohus jättis kaebaja esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata. Seega on halduskohtu määrus selles osas jõustunud. Juhul, kui kaebaja soovib endiselt asjas esialgse õiguskaitse rakendamist, tuleb tal esitada halduskohtule sellekohane uus taotlus, mis tuleb halduskohtul seejärel sisuliselt lahendada.

18. Eelneva põhjal rahuldab ringkonnakohus MTÜ Eesti Geograafia Selts määruskaebuse, tühistab Tallinna Halduskohtu 26.03.2018 määruse resolutsiooni p-i 1 ning saadab asja menetlusse võtmise otsustamiseks tagasi Tallinna Halduskohtule.

19. MTÜ Eesti Geograafia Selts on määruskaebuse esitamisel tasunud riigilõivu 15 eurot. Riigilõivuseaduse § 22 lg 1 p 9 kohaselt on alates 01.01.2018 haldusasjas määruskaebuse esitamine riigilõivuvaba. Ringkonnakohus tagastab tasutud riigilõivu vastavalt kaebaja taotlusele Advokaadibüroo Derling OÜ (registrikood 14024560) arveldusarvele nr EE322200221063937025 Swedbank AS-s (HKMS § 104 lg 8).

20. MTÜ Geograafia Selts on esitanud ringkonnakohtule taotluse seni kantud menetluskulude välja mõistmiseks vastustajalt. Muu hulgas taotleb kaebaja vastustajalt määruskaebuse menetluses kantud õigusteenuse kulude väljamõistmist (2062,50 eurot). HKMS § 109 lg 2 järgi esitab kohus menetluskulude jaotuse menetlusosaliste vahel ja mõistab menetluskulud välja kohtuotsuses või menetlust lõpetavas määruses. Kuna praegune määrus ei lõpeta haldusasja menetlust, ei jaota kohus menetluskulusid.

(allkirjastatud digitaalselt)